

Evoluția poziționării Republicii Moldova în diverse clasamente internaționale

Alexei STURZA,
master în management, doctorand,
Institutul Național de Cercetări Economice
al Academiei de Științe a Moldovei

SUMMARY

The countries can be compared by different criteria and indicators. We can distinguish at least 3 types of international ratings: analytical, Millennium Development Goals and synthetic. The global position of the Republic of Moldova in most international ratings improved in recent years, but we are frequently in the second half of the list and we have more weaknesses than strengths. The latter may be strategically vulnerable and need more attention of the competent public authorities.

Key words: *evolution, indexes, indicators, international ratings, position, positioning, the Republic of Moldova.*

Țările lumii pot fi comparate și analizate potrivit diferitelor criterii și indicatori. Clasamentele internaționale se utilizează tot mai frecvent în ultimele decenii, adică în epoca globalizării, permițând măsurarea și ierarhizarea relativă a progreselor obținute de fiecare țară în diferite domenii ale politicilor publice în raport cu celelalte state ale lumii. Totodată, construirea seriilor de timp oferă un material statistic și analitic bogat care relevă tendințele de evoluție în timp a fenomenelor interesate la diferite niveluri: național, regional, continental, global etc. (un anumit tablou al lumii).

Putem distinge, cel puțin, 3 tipuri de clasamente internaționale:

1. *(Macro- și mondo) indicatori analitici sau individuali* care măsoară anumite aspecte importante și concrete ale fenomenelor studiate, cum ar fi numărul populației sau PIB.^{1,2}

2. *ODM* – obiective generale, ținte concrete și indicatori cantitativi specifici (preponderent, procentuali, de regulă,

analitici) de monitorizare a dezvoltării la nivel global pentru perioada 2000-2015, care au fost stabilite în cadrul Declarației adoptate la Summit-ul Mileniului din 8 septembrie 2000, semnată de 189 de țări ale ONU, printre care și Republica Moldova. [11]

3. *(Macro- și mondo) indicatori sintetici sau agregați*, care cuantifică domenii de interes mult mai generale și cuprind zeci și uneori sute de indicatori individuali și chiar sintetici, de regulă, sub formă de indici fără unități de măsură obiective (punctaje sau scoruri numerice după o anumită scară).

Autorul a selectat în prezentul articol un set de clasamente internaționale reprezentative și cunoscute de cele 3 tipuri pentru Moldova în scopul evaluării evoluției poziției globale a acesteia și, eventual, a înaintării unor recomandări pentru obținerea unor progrese mai vizibile de către țara noastră pe arena internațională. În continuare, vom descrie evoluția indicatorilor în cauză.

1. Indicatorii analitici.

1.1. Populația și suprafața.

1.1.1. *Populația* (în locuitori) lumii a crescut într-o progresie geometrică în ultimele decenii, practic, dublându-se de la cca 3.692 mln. în anul 1970, la 7.212 mln. în 2014. [16] În același timp, în Moldova, se observă tendința stabilă de depopulare din 1992. De pildă, dacă în 1970 populația republicii a fost de 3.569,8 mii, atunci în 2014, conform datelor preliminare ale ultimului recensământ, numai de 2.913,3 mii (fără Transnistria), adică s-a micșorat cu 656,6 mii sau cu 18,4%. [2] În 2014, Moldova ocupa locul 133 din 247 țări (și teritorii dependente) după numărul populației, iar cota acesteia în populația mondială s-a redus de la 0,097% la 0,049% sau de 2,39 ori. [16]

1.1.2. *Suprafața* (km²) Moldovei constituie 33.846 km² sau numai 0,025% din suprafața uscatului – 134,94 mln. (fără Antarctica), ocupând locul 139/249. [16]

1.2. PIB.

1.2.1. *PIB (în termeni de PPC) nominal* (mlrd. USD). Potrivit estimărilor FMI, în 2013, PIB-ul Moldovei în termeni de PPC a fost de 16,6, constituind numai 0,016% din PIB-ul mondial de cca 101.933,9 și clasându-se pe poziția 140/188. [4]

1.2.2. *PIB (în termeni de PPC) nominal pcdl* (USD). În 2013, indicatorul dat a fost, pentru statul nostru, de 4.669, ocupând locul 130/185, iar media mondială a atins 14.293 (de 3,06 ori mai mult).

1.2.3. *Ritmul anual de creștere a PIB-ului real* (%), în prețuri constante, deci se elimină factorul inflației). În 2000-2012, reieșind din datele BM, economia Moldovei a crescut, în medie, anual, cu 4,64%, mai repede decât economia mondială (2,72%).

1.3. Alți indicatorii macroeconomici.

1.3.1. *Rata șomajului* (%). Potrivit esti-

mărilor OIM, rata șomajului în Moldova a scăzut de la 8,5% (locul 85/174) în 2000 la 5,6% (locul 63/174) în 2012 sau cu 2,9 p.p. Menționăm că, în aceeași perioadă, rata globală a șomajului s-a redus de la 6,3% la 5,9% sau cu 0,4 p.p.

1.3.2. *Ritmul anual al inflației* (indicele prețurilor de consum, %). Dacă în 2000 inflația a constituit 31,1% (un ritm ridicat – locul 153/161 într-un clasament inversat, adică primul loc este ocupat de țara cu inflația minimă), atunci în 2012 acesta era deja 4,6% (locul 108/179, se încadra în nivelul-țintă de 5%), diminuându-se de 6,76 ori. În perioada analizată, inflația mondială nu a depășit 10% (un ritm normal/natural). De pildă, dacă în 2000 ea a fost de 3,5%, atunci în 2012 3,7% (+0,2 p.p.). În iulie 2014, ritmul inflației în Moldova a fost de 5,3% (locul 111/162 într-un clasament inversat).

1.4. Alți macroindicatori statistici.

1.4.1. *Speranța de viață la naștere* (ani) în Moldova a crescut de la 66,9 în 2000 (ratingul 128/201) la 71 (122/193) în 2012 sau cu 4,1 ani (+6,1%). În perioada de față, media globală s-a majorat de la 67,7 la 70,8 – cu 3,1 ani (+4,6%). Cu toate acestea, analiza de gen arată, că bărbații noștri trăiesc mai puțin – 67 ani (clasamentul 124/193) în 2012 (+2,58 ani sau +4% comparativ cu 2010) – cu 1,5 ani sau cu 2,2% mai puțin decât la nivel global – 68,5 ani (+2,79 ani sau 4,2% față de 2010). În același timp, femeile din Moldova (ratingul 2012 – 115/193) trăiesc cu 1,5 ani sau cu 2% în plus (+2,94 ani sau +4,1% în raport cu 2010) comparativ cu „colegele” lor din lume – 73,5 ani în 2012 (+3,36 ani sau +4,8% peste nivelul anului 2010). [1]

2. **ODM la nivel global și național** (a se vedea tabelul 1, unde au fost selectați indicatorii existenți la ambele niveluri):

Tabelul 1. Indicatorii de monitorizare a ODM, %

Nr. d/r	Indicatori	Republica Moldova					(Toate) țările ONU				
		Anul 1	Valoarea 1	Anul 2	Valoarea 2	Ținta finală 2015	Anul 1	Valoarea 1	Anul 2	Valoarea 2	Ținta finală 2015
1.1	Rata sărăciei extreme	1992	17	2013	0,3	3,5	1990	36	2010	18	18
1.4 (a)	Rata anuală de creștere a PIB pe persoană ocupată	1991	-15,96	2012	1,51		2001	0,6	2013	1,5	
1.5 (a)	Rata ocupării populației	2000	54,8	2012	38,4		1991	62,2	2013	59,7	
1.8	Rata incidenței malnutriției la copii în vârstă de până la 5 ani	2000	20,9	2012	10		1990	25 ^{**3}	2012	15 [*]	12,5 [*]
2.1	Rata netă de înmatriculare în învățământul primar	2000		2012			1991		2012		
2.1 (a)	Totală		92,6		90,5			82,1		91,1	100
2.1 (b)	Băieți		93		90,6			86,6		91,9	
2.1 (b)	Fete		92,1		90,5			77,3		90,3	
2.3	Rata alfabetizării tinerilor (15-24 ani)	2000		2012			1990		2011		
2.3 (a)	Totală		99,5		100	99,5		83,2		89,4	
2.3 (b)	Băieți		99,4		100			87,7		92,1	
2.3 (b)	Fete		99,7		100			78,6		86,9	
	IPG (fete / băieți)		0,997		1			1,116		1,06	
	Rata alfabetizării adulților (de la 15 ani)	2004	99,87	2013	99,6	99,5	1990	76	2012	84	

3.1	IPG (fete / băieți) la admitere în învățământul:	1990		2012		1991		2012			
3.1 (a)	primar		0,99		1		0,89		0,97	0,97-1,03	
3.1 (b)	secundar		1,09		1,02		0,84		0,97		
3.1 (c)	terțiar	1995	1,15		1,32		0,91		1,08		
3.2	Ponderele femeilor în ocuparea salarială în sectorul nonagricol	1999	52,9	2012	54,9	1990	35,4	2012	39,8		
3.3	Cota mandatelor deținute de femei în Parlament (cel puțin, într-o cameră)	1997	4,8	2014	18,8	30	1990	12,8	2014	22,1	
4.1	Rata mortalității copiilor până la 5 ani, cazuri la 1000 de născuți vii	1990	32,3	2013	12	15,3	1990	90	2012	48	30
4.2	Rata mortalității infantile (până la 1 an)	1990	26,7	2013	9,4	13,2	1990	63	2012	35	
4.3	Ponderele copiilor în vârstă de 12-23 luni vaccinați împotriva rujeolei	1992	73	2013	96,8	96	1990	73	2012	84	80
5.1	Rata mortalității materne, ⁴ cazuri la 100.000 de născuți vii	1990	61	2013	15,8	13,3	1990	380	2013	210	95
5.2	Rata nașterilor asistate de personal medical calificat	2000	99,3	2013	99,8	99	1990	57	2012	69	100
5.4	Rata natalității adolescente, născuți vii la 1.000 femei în vârstă de 15-19 ani	1990	57,4	2011	25,9		1990	58,8	2011	50,1	
6.1 (a)	Rata incidenței HIV, număr de cazuri noi la 100 persoane în vârstă de 15-49 ani	1991	0,01	2013	0,06		2001	0,09	2012	0,05	

6.1 (b)	Rata prevalenței HIV, număr de infecțiuni în vârstă de 15-49 ani la 100 persoane în vârstă respectivă	1990	0,1	2013	0,6		1990	0,3	2012	0,8	
6.9 (c)	Rata mortalității asociate cu tuberculoză, cazuri la 100000 locuitori	1990	5,6	2012	14,4	10	1990	25	2012	13	12,5
7.1	Gradul de împădurire	1990	9,7	2012	10,9	13,2	1990	32	2010	31	
7.2 (b)	Emisiunile de CO ₂ de la sursele staționare și transportul auto, tone metrice pcld	1992	4,79	2010	1,72		1990	4,08	2010	4,57	
7.6 (a)	Proporția ariilor naturale (terestre și maritime) protejate pentru conservarea diversității biologice	1990	1,16	2012	4,76	4,65	1990	8,3	2012	14	
7.8	Proporția locuitorilor cu acces permanent la surse îmbunătățite de apă	2000	37,8	2012	62**s	65	1990	76	2012	89	99
7.9	Ponderele populației cu acces la canalizare îmbunătățită	2000	31,8	2013	60,2**	65	1990	49	2012	64	75
8.F	Nivelul de penetrare la 100 locuitori:			2013			1995		2014		
8.14	telefonie fixă	1990	10,59		34,4	56,8		12		15,3	
8.15	telefonie mobilă	1996	0,02		124,5	75,6		1,6		95,8	
8.16	utilizatori de Internet	1997	0,03	2012	57	86,7		0,8		40,3	

Sursa. Elaborată de autor. În baza. [2; 11; 12]

2.1. Eradicarea sărăciei extreme și a foametei. inclusiv pentru femei și tineri. Atât la nivel național, cât și la cel mondial observăm o

tendință ascendentă, dar lentă a ratei anuale de creștere a PIB pe persoană ocupată. Pe de altă parte, rata ocupării populației a scăzut brusc la noi (-16,4 p. p.) și moderat (-2,5 p. p.) în lume.

2.1.3. *Reducerea malnutriției.* La scară planetară, în 1990-2013, rata malnutriției s-a redus de la 23,6% la 14,3% sau cu 9,3 p. p., însă încă nu a fost atinsă ținta de 11,8%

2.1.2. *Atingerea ocupării complete și productive și a lucrului decent pentru toți,*

(în 2013, 842 mln. oameni sufereau de foame cronică). În Moldova, se monitorizează, în special, rata malnutriției la copii sub 5 ani, care, în 2000-2013, s-a micșorat de 2,09 ori. În țările în curs de dezvoltare, aceasta s-a diminuat cu 10 p. p., neatingând încă ținta de 12,5%.

2.2. Asigurarea accesului universal la învățământul primar. La scară planetară, rata netă de înscriere în învățământul primar a crescut, în 1991-2012, cu 9 p. p., iar a fetelor – cu 13 p. p. În Moldova, în 2000-2012, constatăm un trend invers (-2,1 p. p.). Rata globală de alfabetizare a tinerilor a sporit, în 1990-2012, cu 6 p. p. În schimb, în 2012, 126 mln. tineri și 781 mln. adulți au fost analfabeți. Rata națională de alfabetizare a tinerilor și a adulților s-a stabilizat la nivelul țintei de 99,5%.

2.3. Promovarea egalității de gen și împuternicirea femeilor.

2.3.1. Eliminarea disparității de gen în educație. În 1991-2012, au fost atinse țintele milenare pentru indicii parității de gen pentru ratele brute de înmatriculare în învățământul primar și secundar. În schimb, în învățământul terțiar, paritatea s-a inversat în favoarea fetelor. În Moldova, situația este similară, însă predominarea fetelor în învățământul terțiar a sporit simțitor (+14,8%).

2.3.2. Sporirea reprezentării femeilor în posturile de luare a deciziilor, în particular, în Parlament. Atât în lume cât și în Moldova, observăm tendința pozitivă în acest sens. Cu toate acestea, reprezentativitatea politică a femeilor este încă foarte scăzută, iar Moldova rămâne în urma planetei. Totodată, ținta națională de 30% este irealizabilă, cel puțin, în 2015.

2.3.3. De asemenea, remarcăm și majorarea ponderii femeilor în ocuparea salarială în sectorul nonagricol la ambele niveluri, însă dacă în Moldova femeile au majoritatea, atunci în lume – bărbații.

2.4. Reducerea mortalității infantile.

2.4.1. Diminuarea ratei mortalității co-

piilor sub 5 ani. La nivel mondial, în 1990-2012, aceasta a scăzut de 1,88 ori, totuși ținta de 30% rămâne de neatins, cel puțin, în 2015. În Moldova, în 2000-2013, rata respectivă s-a redus de 1,93 ori, iar ținta de 15,3% a fost atinsă deja în 2013.

2.4.2. Scăderea mortalității infantile este evidentă atât în Moldova (de 2,8 ori, chiar surclasând ținta de 13,2‰) cât și în lume (de 1,8 ori, rămânând încă înaltă).

2.4.3. Creșterea proporției de copii mici vaccinați împotriva rujeolei. În 1990-2012, proporția globală în cauză s-a majorat cu 11 p.p., depășind ținta de 80%. În țara noastră, în 1992-2013, aceasta a sporit cu 23,8 p.p. și a întrecut ținta de 96%.

2.5. Îmbunătățirea sănătății materne.

2.5.1. Reducerea ratei mortalității materne – evidențiem atât la scară planetară cât și la noi. Deși, în ambele cazuri, atingerea țintei 2015 este ireală, totuși situația la acest capitol în Moldova este mult mai bună.

2.5.2. Apropierea ratei nașterilor asistate de personal medical calificat la 100%. Cu toate că rata dată a crescut, la nivel de glob, în 1990-2012, cu 12 p.p., ținta încă rămâne prea înaltă. În Moldova, aceasta întrece stabil ținta de 99%.

2.5.3. Remarcăm, în 1990-2011, reducerea ratei natalității adolescente la nivel de țară (de 2,2 ori) și de glob (-8,7 p.p.).

2.6. Combaterea HIV/SIDA, tuberculozei și altor maladii.

2.6.1. Stoparea răspândirii HIV/SIDA. La nivel mondial, constatăm numai scăderea ratei incidenței HIV în 1,8 ori, la cel național, însă „zborul” acesteia de 6 ori. La ambele niveluri a crescut, în progresie geometrică, rata prevalenței HIV de 6 ori în Moldova și de 2,7 ori în lume.

2.6.2. Reducerea ratei mortalității asociate cu tuberculoza este caracteristică atât pentru lume cât și pentru Moldova. Totuși în 2012, rata noastră depășea media mondială cu 1,9.

2.7. Asigurarea durabilității mediului.

2.7.1. Sporirea gradului de împădurire, în 1990-2012, numai cu 1,2 p. p. este caracteristică pentru Moldova, deși ținta de 13,2% este irealizabilă. La scară planetară, în 1990-2010, a fost pierdut 1 p. p. din suprafața pădurilor, iar în 2000-2010, cca 13 mln. ha au fost despădurite anual.

2.7.2. Stoparea emisiunilor de CO² nu s-a întâmplat. În 1990-2010, emisiunile globale au crescut de la 21,55 la 31,387 mld. tone sau cu 45,6%, iar pcld – cu 12%. La noi, în 1992-2010, remarcăm diminuarea de 2,8 ori a emisiunilor pcld.

2.7.3. Creșterea proporției ariilor naturale protejate pentru conservarea diversității biologice: ținta finală pentru Moldova a fost atinsă încă în 2006 și se menține la nivelul de 4,76% din 2007. Cu toate acestea, la scară mondială, proporția dată în 2012 a fost 14% sau de 2,9 ori mai mult decât la noi.

2.7.4. Majorarea ponderii populației cu acces la surse sigure de apă și la canalizare îmbunătățită observăm la nivel național și mondial, deși țintele încă nu au fost atinse (la nivel global sunt irealizabile, dar și noi am rămas în urma planetei).

2.8. Crearea parteneriatului global pentru dezvoltare.

2.8.1. Edificarea societății informaționale: atât în Moldova cât și în lume, sectorul TIC a făcut un salt cantitativ și calitativ. De ex., reliefăm o dinamică exponențială a telefoniei mobile și a utilizatorilor de Internet. În schimb, piața telefoniei fixe se află deja în declin. [2; 11; 12]

3. Indicatorii sintetici.

3.1. DB – este publicat anual de BM începând cu 2004 și a ajuns deja la cea de-a 12-a ediție. Ultimul raport – DB 2015 (pentru 2014) – include 10 seturi de indicatori pentru diferite etape ale reglementării afacerilor și 36 indicatori și în premieră a fost introdus un punctaj de la 0 la 100 pentru fiecare set și un punctaj total – DTF, astfel țările lumii au putut fi comparate în mod direct. În 2014, Moldova și-a îmbunătățit vizibil mediul de afaceri, clasându-se pe treap-

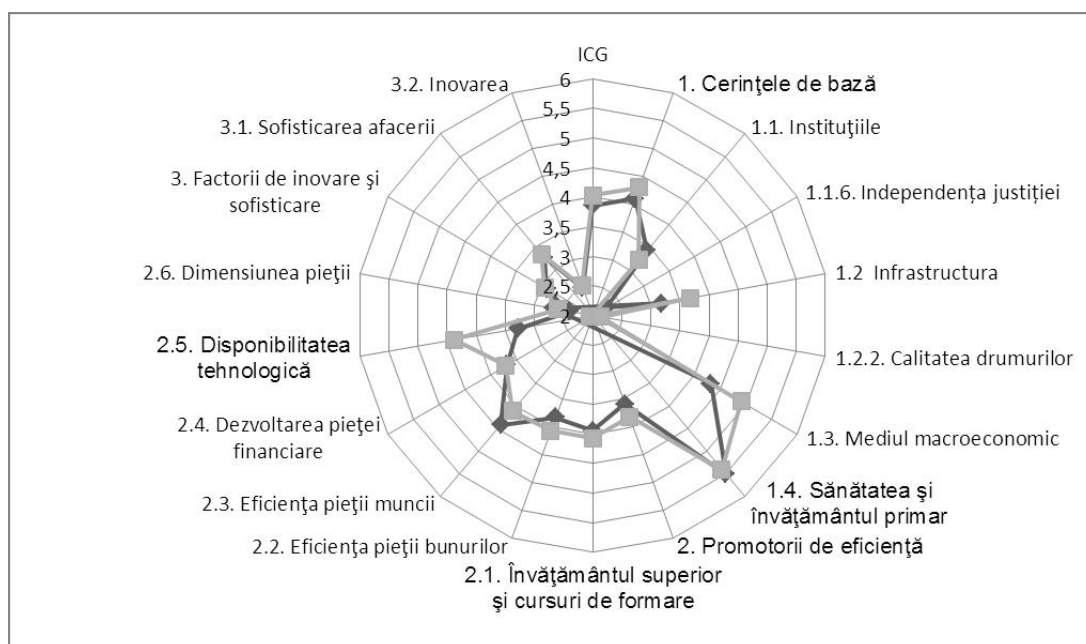
ta 63/189, comparativ cu 2005 – 83/155. În 2014, DTF total al țării noastre a punctat 66,6, inclusiv la capitolul lansarea afacerii – 92,16 (locul 35/189 comparativ cu 84/175 în 2006 datorită reducerii multiple a numărului de proceduri (de 2,2 ori), timpului (de 7 ori), costului (de 5,7 ori) și capitalului minim (până la 0% din venitul pcld) necesar pentru înregistrarea unei întreprinderi (mici). De asemenea, în 2014, am avut un DTF înalt (86,1) la înregistrarea proprietății (poziția 22/189, în 2006 – 47/175). Deși DTF nostru la obținerea creditului a fost unul mediu (70), totuși am „zburat” în rating (23/189 față de 101/175 în 2006). Pe de altă parte, constatăm progrese și rezultate medii la executarea contractelor (DTF – 66,68, treapta 42/189 în 2014 în raport cu 55/175 în 2006), protecția inventatorilor (minoritari în 2014: DTF – 58,33, poziția 56/189. Pentru comparație: ratingul Moldovei la protecția (tuturor) inventatorilor în 2006 a fost de 99/175), percepția impozitelor (DTF – 58,33, locul 70/189 în 2014 și 119/175 în 2006) și închiderea afacerii (DTF – 53,32, treapta 58/189 și 78/175 în 2006). În pofida faptului că DTF nostru la capitolul comerț exterior a fost unul mediu (comparativ cu alte seturi de indicatori) – 54,97, ne-am prăbușit în clasament: de la 105/175 în 2006 la 152/189 în 2014. La fel, și conectarea la (o sursă de) electricitate: DTF – 59,73, ratingul 149/189 – totuși mai înalt decât 160/183 în 2011. Cel mai rău stăm la obținerea permisiunilor în construcții (DTF – 48,11, locul 175/189 și 158/175 în 2006). [3]

3.2. ICG este publicat anual de FEM începând cu 1979 și evaluează competitivitatea economiilor studiate pe baza unei ample game de factori care afectează mediul de afaceri, grupate în 3 subindici, 12 piloni și 114 indicatori. În 2010-2014, ICG al Moldovei s-a majorat de la 3,86 la 4,03 pe o scară de la 1 la 7 sau cu 4,4%, în timp ce ratingul acesteia a urcat de la 94/139 la 82/144. Menționăm că, în aceeași perioadă, ICG mediu la nivel mondial abia a cres-

cut de la 4,19 la 4,21 sau numai cu 0,5%. În 2010-2014, țara noastră a avut o dinamică pozitivă a celor 3 subindici: cerințele de bază (+4,9%), promotorii de eficiență (+6,4%) și factorii de inovare și sofisticare (+1,7%). De asemenea, constatăm un trend

în clasament – de la 130/139 la 141/144); 2) calitatea drumurilor (deși scorul în cauză a crescut, în aceeași perioadă, de la 1,33 la 2,14 sau cu 60,9%, totuși suntem încă în subsolul ratingului – de la 139/139 la 140/144) – a se vedea figura 1. [5]

Fig. 1. ICG al Republicii Moldova în anii 2010 și 2014 după subindici și piloni.

Sursa. Elaborată de autor în baza. [5]

ascendent a 9 (75%) din cei 12 piloni: instituțiile (+6,1%), infrastructura (+15,7%), mediul macroeconomic (13,9%), învățământul superior și cursurile de formare (+3,3%), eficiența pieței bunurilor (+6,3%), dezvoltarea pieței financiare (+0,5%), disponibilitatea tehnologică (+3,4%), dimensiunea pieței (+8,3%), sofisticarea afacerii (+2,1%) și inovarea (1,6%). Pe de altă parte, observăm o tendință negativă în cazul a 3 piloni (25% din total): instituțiile (-6,1%), sănătatea și învățământul primar (-1,8%) și eficiența pieței muncii (-6,8%). La fel, ținem să menționăm, cel puțin, 2 probleme majore care ne plasează la coada clasamentelor: 1) independența justiției (indicatorul respectiv a scăzut de la 2,27 în 2010 la 1,92 în 2014 sau cu 14,1%, iar poziția Moldovei

3.3. **IDGE** se extrage din Sondajul global „e-Guvernare” realizat de UNPAN începând cu 2001 și măsoară pregătirea și capacitatea guvernelor naționale de a utiliza TIC pentru prestarea serviciilor publice. EGDI variază între valorile 0 (minimă) și 1 (maximă). Moldova a obținut un progres remarcabil în domeniul TIC în ultimii ani. Ca rezultat, EGDI a crescut de la 0,363 în 2003 la 0,5626 în 2014 sau cu 53,5%, astfel depășind cu 15,2% media globală de 0,4882 în 2014, deși a fost cu 9,7% sub media globală de 0,402 în 2003. Totodată, țara noastră s-a urcat considerabil și în clasament: dacă în 2003 aceasta ocupa poziția 95 din 191 de țări-membre ale ONU, atunci în 2014 – deja 66/193. [13]

3.4. **IDU** este un indice de bază al ONU

elaborat în 1990 și utilizat pe larg în comparații internaționale pentru clasificarea țărilor după nivelul de dezvoltare și măsurarea impactului politicilor economice asupra calității vieții populației. IDU poate lua valori de la 0 la 1. Pentru calcularea IDU sunt măsurați 4 indicatori analitici: speranța de viață la naștere, durata așteptată și medie de școlarizare și VNB pcdl. În 1990-2013, IDU al Moldovei a crescut de la 0,645 la 0,663 (un nivel mediu de dezvoltare) sau cu 2,8%. În aceeași perioadă, IDU mediu global s-a majorat de la 0,597 la 0,702 (un nivel înalt de dezvoltare) sau cu 25,6%. Cu toate acestea, Moldova chiar a urcat în clasament de la poziția 116/182 în 2008 la 114/187 în 2013. În 1980-2013, speranța de viață a crescut la noi cu 6% de la 65 la 68,9 ani, iar durata medie de școlarizare – de la 6,4 la 9,8 ani sau cu 53,1%. În 1990-2013, durata așteptată de școlarizare s-a redus de la 12 la 11,8 ani sau cu 1,7%, iar VNB pcdl – de la 5.708 la 5.041 USD (2011 PPC) sau cu 11,7%. [12]

3.5. **IEC și IC** au fost elaborați de BM în anii 1990 și estimează gradul general de pregătire competitivă a țării sau regiunii în condițiile EC. IEC se calculează ca o simplă medie aritmetică a 4 subinșilor – pilonii EC: 1) stimulente economice și regim instituțional; 2) inovare și adoptare tehnologică; 3) educație și resurse umane; 4) infrastructura TIC. IC nu include primul pilon. Indicii respectivi pot valora între 0 (minim) și 10 (maxim) și au fost calculați numai pentru 1995, 2000 și 2012. În perioada analizată, Moldova a regresat în cazul a 5 din 6 indici. Astfel, IEC s-a diminuat de la 5,07 în 1995 la 4,92 în 2012 sau cu 3%, IC – de la 5,58 la 5,08 (-9%), primul pilon – de la 3,51 la 4,44 (+26,5%), al doilea pilon – de la 4,43 la 4,16 (-6,1%), al treilea pilon – de la 6,77 la 5,79 (-14,5%) și ultimul pilon – de la 5,55 la 5,28 (-4,9%). În 2012, IEC al țării noastre a fost cu 3,9% sub media globală de 5,12, însă IC – cu 1,4% peste IC global de 5,01. Moldova a coborât și în clasament. Bună-

oară, în 1995, ratingul acestuia a fost de 73/142; în 2012 – de 77/144. [1]

3.6. **IGI** este publicat anual de Universitatea Cornell (SUA), INSEAD și OMPI începând cu 2007 și poate varia între 0 și 100. Metodologia calculării GII se bazează pe 2 subindici, 7 piloni, 21 subpiloni și 84 indicatori. GII reprezintă media aritmetică a 2 subinșilor: de intrare și de ieșire a inovării. Subindicele de intrare include 5 piloni: instituții; capital uman și cercetare; infrastructură; sofisticare de piață și de afaceri. Subindicele de ieșire se bazează numai pe 2 piloni – ieșiri științifice și creative. Coeficientul eficienței inovării reprezintă raportul dintre subindicele de ieșire și cel de intrare. În 2007-2014, GII al Moldovei a crescut de la 30,14 la 40,74 sau cu 35,2%, iar clasamentul ei – de la 82/107 la 43/143. În 2011-2014, ne-am îmbunătățit scorul la următorii piloni: intrarea inovării (+2,7%), infrastructură (49,8%), sofisticare de piață (+33,2%), ieșirea inovării (+8,1%), ieșiri științifice (+10,9%) și creative (+5,4%). Totodată, Moldova și-a coborât scorul la instituții (-4,6%), capital uman și cercetare (-34,4%) și sofisticare de afaceri (-1,8%). În 2014, noi am fost lideri mondiali la eficiența inovării (coeficientul 1,07, pentru comparație, în 2009 – 0,62). [7]

3.7. **IGP** este publicat anual începând cu 2007 de IEP, ajungând în 2014 la cea de-a 8-a ediție. Indicele este compus din 22 indicatori calitativi și cantitativi grupați în 3 teme (subindici): securitatea în societate, conflictele în țară sau internaționale și militarizarea. Toți indicii și indicatorii sunt normalizați pe o scară de la 1 (cel mai pașnic) la 5 (cel mai violent). IGP pentru Moldova în 2014 a constituit 1,971, în timp ce în 2007 - 2,059 (-4,3%). Totodată, ne-am urcat cu o treaptă – de la locul 72/121 la 71/162. Totuși în opinia autorului, războiul civil din Ucraina și conflictul transnistrean reprezintă amenințări majore pentru securitatea națională, cel puțin, în termen mediu. În 2014, am reușit la capitolul mi-

litarizare (scorul 1,287, poziția 11/162) și am obținut progrese modeste în planul securității (scorul 2,279 și locul 59/162) și conflictelor (scorul 2 și ratingul 74/162, împreună cu alte 12 state). [9]

3.8. **ILL** este publicat anual începând cu 1972 de Freedom House, măsoară gradul respectării drepturilor constituționale politice și al libertăților civile pe o scară de la 2 la 14 puncte, se bazează pe rezultatele studiilor efectuate de experții naționali. În dependență de ILL, țările se clasifică în cele „libere” (2-4), „parțial libere” (5-10) și „nelibere” (11-14). În 1991-2013, ILL al Moldovei a scăzut de la 9 la 6, adică cu o treime, atingând punctajul maxim de 10 în 1992-1993, inclusiv la capitolul drepturi politice (de la 5 la 3) și libertăți civile (de la 4 la 3), în timp ce poziția sa în clasament a urcat de la 105/182 la 90/195. Statutul nostru rămâne stabil „parțial liber.” În aceeași perioadă, ILL mediu mondial s-a redus de la 7,38 la 6,59 sau cu 10,7%, având statutul stabil de „parțial liber” și un trend descendent foarte lent [6].

3.9. **Indicele prosperității** este publicat anual începând cu 2009 de Legatum Institute (Londra), măsoară bogăția și bunăstarea, include 8 subindici și 89 indicatori. În 2009-2011, țara noastră a coborât o treaptă în clasament de la 78 la 79/110, inclusiv 17 trepte în domeniul antreprenoriat și inovare (din poziția 52), 13 – educație (din 45) și câte 3 – economie (din 82) și libertăți personale (din 85). Totodată, a urcat 13 trepte la capital social (din 93), 8 – securitate (din 75), 4 – eficiența guvernării (din 89) și 3 – sănătate (din 79). În 2012-2014, Moldova a coborât 5 trepte de la 84 la 89/142, inclusiv 21 trepte la capital social (din locul 81), 8 – educație (din 59) și câte 1 – economie (din 124) și eficiența guvernării (din 101). În același timp, a urcat 9 trepte la securitate (din 79), 8 – libertăți personale (din 115) și câte 4 – antreprenoriat și inovare (din 77) și sănătate (din 84). [10]

3.10. **IPC** este publicat anual începând

cu 1995 de Transparency International (Berlin). IPC este un indice agregat care reflectă nivelul percepției corupției în diferite țări ale lumii. La calcularea acestuia se iau în considerație opiniile experților privind corupția în sectorul public, indicele fiind apreciat la o scară de la 0 până la 100, unde „0” semnifică corupție totală, iar „100” – lipsă totală de corupție. IPC 2014 are la bază 12 studii efectuate de instituții internaționale notorii. Moldova a obținut un anumit progres: astfel, IPC acesteia a urcat de la 26 în 1999 la 35 în 2014 sau cu 9 puncte, deși în 2012 IPC a fost 36 (scorul maximal în toți anii de observare). În aceeași perioadă, s-a îmbunătățit și poziția noastră relativă în clasament – de la 93/102 la 103/175. Cel mai reușit an pentru noi a fost 2006 când am ocupat locul 79/163, cu toate că IPC atunci a fost 32. [15]

3.11. **IPM** publicat bienal de Universitatea din Yale (SUA) începând cu 2006 și ajuns în 2014 la cea a de-a 5-a ediție. În 2000-2005 a fost denumit „Indicele sustenabilității mediului” și a avut 4 ediții. IMP clasifică țările după performanța acestora în 2 obiective prioritare ale politicii de mediu – sănătatea și vitalitatea ecosistemelor. În continuare, aceste 2 obiective se concretizează în 9 domenii și 20 indicatori. IPM poate varia între 0 și 100 (cel mai bun scor). În 2002-2012, IPM al Moldovei a crescut de la 50,32 la 53,36 sau cu 3,04 puncte. Totodată, media globală s-a majorat de la 48,18 la 50,68 sau cu 2,5. În clasament, am urcat numai o treaptă – de la 75/178 la 74/178. În planul IPM, cel mai reușit an pentru țara noastră a fost 2009 când am acumulat 50,1 puncte și ne-am poziționat pe locul 68/178. De asemenea, Moldova reușește mai mult la primul obiectiv (59,62 în 2002; 66,88 în 2012; +7,26 puncte) și mai puțin la cel de-al doilea (44,12; 44,34; +0,22 respectiv). Scorul maxim 100 se menține la schimbarea suprafeței pădurilor, iar cel minim – la biodiversitate (7,51). [8]

3.12. **IPS** a fost elaborat de Social Pro-

gress Imperative (Washington) în 2013 și actualizat în 2014. Modelul conceptual al IPS se bazează pe 3 dimensiuni: nevoile umane de bază, fundamentele bunăstării și oportunitatea. Fiecare dimensiune cuprinde câte 4 subdimensiuni, iar numărul total de indicatori sociali și ecologici individuali este de 54. În prima ediție-pilot a IPS au fost incluse doar 50 de țări, însă nu și Moldova. În schimb, deja în 2014, clasamentul a cuprins 132 de țări, inclusiv Moldova. Comparând indicatorii noștri cu cei medii globali, constatăm că progresul social în Moldova încă lasă de dorit. Bunăoară, IPS nostru a fost de 60,12, în timp ce cel mondial – de 63,67 din 100 posibile. Totodată, ne-am plasat pe locul 81 în clasament. În cazul dimensiunilor 2 și 3, ne-am aflat sub media globală: 59,66 față de 67,53 și 48,04 în raport cu 48,3, respectiv. Ne-am poziționat pe locurile 99 și 75, respectiv. Pe de altă parte, am fost mai buni la prima dimensiune: 72,65 comparativ cu 70 și am ocupat treapta 71. Dacă vorbim despre subdimensiuni, în cazul a 6 dintre ele, am depășit media globală: nutriția și îngrijirea medicală de bază, apa și salubritatea, siguranța personală, accesul la cunoștințele de bază, informație, comunicații și educația avansată. Totodată, am rămas în urmă la celelalte 6 subdimensiuni: locuința, drep-

turile personale, sănătatea, sustenabilitatea ecosistemelor, libertatea și alegerea personală, toleranța și incluziunea. Ținem să menționăm că la ultimele 4 subdimensiuni ne-am poziționat în a doua sutime a clasamentului. [14]

Concluzii. Poziționarea actuală a Republicii Moldova în clasamentele internaționale s-a îmbunătățit în cazul majorității indicatorilor de cele 3 tipuri. Totodată, încă ne aflăm adesea în a doua jumătate a listei și avem mai multe puncte slabe decât cele forte. Considerăm că următoarele domenii (indicatori) sunt strategic vulnerabile și necesită o atenție mai deosebită din partea autorităților publice de resort: depopularea, speranța de viață a bărbatilor, PIB PPC pcdl, rata ocupării, reprezentativitatea politică a femeilor, HIV/SIDA, gradul de împădurire, proporția ariilor naturale protejate pentru conservarea diversității biologice, proporția locuitorilor cu acces permanent la surse de apă și canalizare îmbunătățite, barierele pentru afaceri în comerțul exterior, conectarea la electricitate și obținerea permisiunilor în construcții, independența justiției, calitatea drumurilor, IEC, securitatea națională, corupția, educația, sănătatea, sustenabilitatea ecosistemelor, libertatea și alegerea personală, toleranța și incluziunea ș. a.

LISTA ABREVIERILOR

- BM – Banca Mondială
- cca – circa
- CO₂ – bioxid de carbon
- DB – Doing Business = Clasamentul mondial privind mediul de afaceri
- DTF – distance to frontier = distanța până la frontieră
- EC – economia cunoașterii
- FEM – Forumul Economic Mondial
- ha – hectare
- HIV/SIDA – Human Immunodeficiency Virus = Virusul imunodeficienței umane / Sindromul imunodeficienței dobândite
- IC – Indicele cunoașterii
- ICG – Indicele competitivității globale
- IDGE – Indicele dezvoltării guvernării electronice

IDU – Indicele dezvoltării umane
 IEC – Indicele economiei cunoașterii
 IEP – Institutul pentru Economie și Pace
 IGI – Indicele global al inovării
 IGP – Indicele global al păcii
 ILL – Indicele libertății în lume
 INSEAD – Institut Européen d'Administration des Affaires = Institutul European de

Administrare a Afacerilor

IPC – Indicele percepției corupției
 IPG – Indicele parității de gen
 IPM – Indicele performanței de mediu
 IPS – Indicele progresului social
 km² – kilometri pătrați
 mln. – milioane
 mlrd. – miliarde
 ODM – Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului
 OIM – Organizația Internațională a Muncii
 OMPI – Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale
 ONU – Organizația Națiunilor Unite
 p. p. – puncte procentuale
 pcdl – pe cap de locuitor
 PIB – produsul intern brut
 PPC – paritatea puterii de cumpărare
 SUA – Statele Unite ale Americii

ș. a. – și alții; și altele

TIC – tehnologii informaționale și de comunicații

UNPAN – United Nations Public Administration Network = Rețeaua Națiunilor Unite pentru Administrare Publică

USD – United States dollars = dolari americani

VNB – venitul național brut

NOTE

¹ Dacă suntem riguroși, PIB nu reprezintă un indicator macroeconomic analitic, ci unul sintetic, agregat. Însă, în scopul studiului de față, clasamentele internaționale de tipul doi uneori sunt mult mai agregate decât chiar și PIB.

² A se vedea lista abrevierilor.

³ În țările / regiunile în curs de dezvoltare.

⁴ În vârsta de 15-49 ani.

⁵ Inclusiv datele din Transnistria.

BIBLIOGRAFIE

1. Banca Mondială. [On-line]: <<http://www.worldbank.org/>> [accesat la 22.02.2015].
2. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova. [On-line]: <<http://www.statistica.md/>> [accesat la 22.02.2015].
3. Doing Business. [On-line]: <<http://www.doingbusiness.org/>> [accesat la 22.02.2015].

4. Fondul Monetar Internațional. [On-line]: <<http://www.imf.org/>> [accesat la 22.02.2015].
5. Forumul Economic Mondial. [On-line]: <<http://www.weforum.org/>> [accesat la 22.02.2015].
6. Freedom House. [On-line]: <<http://www.freedomhouse.org/>> [accesat la 22.02.2015].
7. Indicele global al inovării. [On-line]: <<http://www.globalinnovationindex.org/>> [accesat la 22.02.2015].
8. Indicele performanței de mediu. [On-line]: <<http://www.epi.yale.edu/>> [accesat la 22.02.2015].
9. Institutul pentru Economie și Pace. [On-line]: <<http://www.economicsandpeace.org/>> [accesat la 22.02.2015].
10. Legatum Prosperity Index. [On-line]: <<http://www.prosperity.com/>> [accesat la 22.02.2015].
11. Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului. [On-line]: <<http://www.mdgs.un.org/>> [accesat la 22.02.2015].
12. Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare. [On-line]: <<http://www.undp.org/>> [accesat la 22.02.2015].
13. Rețeaua Națiunilor Unite pentru Administrare Publică. [On-line]: <<http://www.unpan.org/>> [accesat la 22.02.2015].
14. Social Progress Imperative. [On-line]: <<http://www.socialprogressimperative.org/>> [accesat la 22.02.2015].
15. Transparency International. [On-line]: <<http://www.transparency.org/>> [accesat la 22.02.2015].
16. Wikipedia. [On-line]: <<http://www.wikipedia.org/>> [accesat la 22.02.2015].

Prezentat: 03 martie 2015.

E-mail: sturzale@gmail.com